Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 192 (10.575). Львів, неділя 30. серпня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 леї, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Важкий спомин.

31. VIII. 1919 — 31. VIII. 1925.

Це був найкращий день в історії Галичини: коли її сини, втративши свої низенькі рідні хати, підійшли з гаслом волі під хороми Золотоверхого. Це був величній момент, коли вулицями Київа розлягся гомін від рівної ходи стрійних рядів Галицької Армії. Це було свято, яке, здавалось, достойно завершить чергу великих національних свят, стільки разів видзвонюваних дзвонами Софійської дзвіниці.

Здавалось, що буде найкращим днем Галичини той день, у якому поява втомлених але щасливих постатей галицьких вояків на вулицях столиці Соборної України засвідчить в обличчі історії про велитенську творчу силу маленької країни у стіп Карпат, у південно-східному куті непроглядних українських земель, та про грандіозну енергію її уроженців. Здавалось, що день 31. серпня 1919 року буде днем слави, здвигненої не словами, декляраціями й маніфестами, а духом поривом могутнього діла.

Вийшло инакше. Поки сумерк наліг, день тріюмфу став одною із найприкріїших дат в історії України. Ніщо у світі не є таке болюче, як непорозуміння, що довело до трагічних наслідків. Того, що сталося у Київі в дні 31. серпня 1919 року, не можна назвати инакше, як одним великим, страшним, вагітлївим у ще страшніші далекосяглі наслідки, непорозумінням. Непорозумінням було допущення московських військ у центр здобутої української столиці, непорозумінням була стрілянина на майдані біля київської міської Думи, ще болючійшим непорозумінням була угода ген. Кравса з ген. Бредовим, яка Київ, визволений українськими національними військами з під червоної влади, віддавала під прапором військової аполітичности під кормигу російському чорносотенству.

Та булоб грубою помилкою вважати випадковістю все те, що сталося у тих історичних днях. Цілий воєнний похід на Київ, вирішений всупереч поглядам військових фаховців, був теж непорозумінням, — влеж і постанова того походу й усі пізнійші події на київському терені були явищами, що зродились з атмосфери, яка тяжіла на всій українській революції: це була атмосфера доривочної політики на коротку мету, веденої людьми, з яких кожний мав свою окрему думку, що про неї не знали найближчі, а то й густо-часто сам не висував собі докладно чого хоче й куди змагає.

Похід на Київ був актом політичної романтики, яка побідила над світоглядом політичного реалізму, що радив здобувати Одесу. Романтика у політиці ніколи не виграє. Але й не виграє така короткозора й опортуністична тверезість, яка ось і проявилась у відношенні командування київської групи Галицької Армії до денікінських військ. Зуміти найти звязкову посередню лінію поміж імперативами національного ідеалізму та вимогами дійсности є саме завданням реальної національної політики.

День 31. серпня 1919 р. був одним із тих днів, які коштували нас найдорозше у пізнаванні власним досвідом правд давно відомих. Це був важкий день і важким є спогад про нього.

І. К-н.

„Нова ера" в шкільництві.

II.

Виконуючи „закон" львівського „Слов-а Польско-го" (бо тут беруть свій початок всі „кресові закони"), міністерство освіти 18. липня ц. р. видало розпорядок про ліквідацію 4-ох українських гімназій (2-ох у Львові, одної й одинокої в Перемишлі та одної й одинокої в Тернополі) шляхом злиття з відповідними польськими гімназіями. І хоч той розпорядок виданий півтора місяця тому назад, то все таки його держано у великій тайні. Наділюючи такими великими благодатями український народ, дбайливий міністер освіти всетаки не хотів, щоби про цю благодать скорше довідалося українське громадянство. Аж в останніх днях згаданий розпорядок став відомий з обіжника львівської Кураторії, означеного датою 18. серпня 1925.

Якаж суть цього обіжника, чи радше розпорядку міністерства освіти?

Головне заведення української гімназії у Львові ступнево, починаючи з І. кляси, має бути злучене з польською IV-ою гімназією ім. Длуґоша, філія тогож заведення з II-ою польською (до війни німецькою) гімназією. Перемиська українська гімназія має бути злучена з II-гою польською гімназією на Засяні, а тернопільська українська гімназія з І-шою польською гімназією в Тернополі.

Закон з 31. липня 1924, „що заключує деякі постанови про організацію шкільництва", каже, що злука окремих гімназій (польських і українських) в двоязичні повинна відбутися в „міру можности". Иншими словами: ця злука вимагає в першу чергу рестринкції учнів в українських гімназіях.

Одначе й тут визначна і... иція й помисловість не завела. Попросту оголошено розпорядок, яким обмежено приймання учнів до гімназії з багатьох повітів середущої Галичини. Ось так створено „можність" для ліквідації української гімназії в Перемишлі. Так відбувалися підготування до „утраквізації".

Як-же-ж по суті представляється ця „утраквізація", як в практиці має виглядати „принцип годження і лучення", яке є відношення навчання в мові українській і польській? Отже в І. клясі вчитимуть по українськи: релігії (для гр.-католиків), української мови, латинської мови, рисунків і гімнастики, разом 15 годин тижнево, по польськи вчитимуть: релігії (для римо-католиків), польської мови, історії, географії, математики й природи — разом 17 годин. В обох мовах, себто на ділі в польській мові вчитимуть письма (каліграфії) й співу. Щож до характеру предметів, то на українську мову (очевидно крім предмету самої української мови) припадають самі мерстві предмети, які мають підрядне значіння в формуванні світогляду учня, а на польську мову самі живі, образуючі. Ясно, що в такому укладі предметів тут навіть важко говорити про утраквізацію, тільки слід висловлюватися ясніййше, а саме слід говорити про польонізацію. Очевидно, процес польонізації не відбувається шляхом перемінни українських гімназій на польські, тільки шляхом ступневої ліквідації, якої вислід буде такий, що ніби то злучені польські заведення залишаться, а українські зникнуть.

Що так справді мається справа, переконує нас кінцевий уступ кураторського обіжника. А саме там читаємо: „Dyrekcja (гімназії) poda to rozporządzenie do wiadomości uczniów i rodziców ad b) d) f) h) i zachęci ich, aby się wpisali do klasy utrakwistycznej. Gdyby mimo to część uczniów, którzy wpisali się do klasy I., nie chciała zapisać się do klasy utrakwistycznej, należy ich utrzymać w ewidencji i donieść jak najrychlej Kuratorium, które wtedy wyda ewentualne dalsze zarządzenia."

Ті заведення ad b) d) f) h) — то IV. гімназія у Львові, II. гімназія у Львові, II. гімназія в Перемишлі і І. гімназія в Тернополі. Учням тих гімназій і їх родичам слід подати той розпорядок до відома і слід їх заохочувати, щоби вписалися до утраквістичної кляси. Очевидно, якщо вони не схочуть піти на безлумний, противний педагогічним законам утраквізм, то будуть вчитися в польській клясі, а не псевдо-утраквістичній. Учень польської народности, чи його батько має право вибору, але учень української народности і його батько такого вибору не мають.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 619/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 188 (10.567) z dnia 25. sierpnia 1925. pod tytułem: 1) „Mussolini inicjator pidczyneania Schidnoi Halyczynu Polszczi" w ustępie od słów: i pryczynywsia... aż do końca tego artykułu, 2) W art. pt. „Profesorski metamorfozy" w ustępach między słowami: a) na cenzuru... a: Mynuw rik, b) sylno perekonujučyj... a: Cej małyj epizod i c) Cej małyj epizod... a: nahaduje nam. 3) W art. pt. „Posmertni zhadky" w ustępach między słowami: a) Komandi w Czortkowi... a: wže і... pho sicznia 1919 b) „ polskii polon... a: Rerenesenyj do Łancuta, c) korotko pered smertiju... a: Ottak widijszow zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej uznał dokonaną dnia 24. sierpnia 1925. roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu, wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i. zarządzenia za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 25. sierpnia 1925. r.

Niewiadomski.

Загрожені основи демократії.

Погляд Льойда Джорджа про диктатуру.

Останні події внутрішнього англійського життя спонукали бувш. англійського премієра Льойда Джорджа, до загальних міркувань на теху загроженої демократії в Европі. Льойд Джордж стверджує сумний, на його думку, факт, що основи демократії в одних державах, таких як С. Р. С. Р., Італія та Еспанія, зовсім знищені, в инших як Німеччина та Англія, поважно захитані.

Англія, яку він уважає країною зразкового демократичного ладу, зазнала дуже різкого удару при останній полагоді вуглевого страйку, коли „уряд, з величезною парляментською більшістю, мусів зігнутись під маневрами робітництва. Міністерство, в якого руці тремтить скиптр, коли воно стає проти секретаря робітничої організації, що виступає з погрозами страйку, мусить невідхильно втратити на своїй повазі. Ось причина, чому скрізь у моїй батьківщині парляментаризму, мущини та жіноцтво критикують парляментарні інституції і дискутують над тим, чим би його заступити".

Найгірше, на думку Л. Джорджа ге, що боротьба з організованими вуглекопами на цьому не скінчиться. Робітнича організація підбадьорена успіхами прямуватиме до повної перебудови організації копальняного промислу. „А це причинилось до більшого підкопання парляментаризму та британської демократії, ніж кількалітня агітація комуністів. Нарід питається, чи врешті-решт демократія не є страшенним обдурюванням людей (bluff)."

Другою журбою англійського уряду є кріза залізничої організації. Залізничі товариства заявляють, що вони не можуть далі вести своєї праці, коли або не підвисшать цін на залізницях або не знижать заробітної плати працюючих. Перша перспектива влучає в англійську торговлю, друга в робітників, які вже готові відповісти на це страйком. Голова союзу залізничних служачих вже заявив, що цього року будемо бачити один з найбільших боїв в історії залізничого руху, а цей бій буде найбільше завзятим, непримиренним і найбільш розпучним з усіх, які вели до цього часу залізничники". Рік роковин винаходу залізниці не принесе Англії приємної події. Уряд буде приневолений або звести боротьбу з великанським страйком або знову згодитись, як при полагоді страйку вуглекопів, на державну допомогу для вдержання тимчасової рівноваги.

Льойд Джордж глядить на ці конфлікти песимістичним зором. Він стоїть на становищі, що уряд мусить мати сміливість піти на вітверту боротьбу, до якої треба втягнути всю суспільність, або підготовляє прихід „совєтизації". Є ще один вихід: фашистівська диктатура. Та діло в цьому, як висловлюється дипльоматично Льойд Джордж: чи можна надіятись на рішучий та мудрий провід, себто чи є кандидатя на диктатора у добі такого непевного перевороту. Може трапитись так, що всі люде з досвідом та сміливі опиняться у таборі революціонерів, а маса конституційної армії буде нерішена та непевна. А тоді не можна передбачити дальшого ходу подій.

„Вся Европа — чуємо на це відповідь — мусить перейти вогняну пробу демократії... Одною з великих наук війни, яка вийшла наяву, у боротьбі між автократією та демократією, це та, що демократія виявила себе більше видержним і багатшим в ідеї борцем, ніж автократія, і що перемога лишилась на боці першої. Автократичні держави Росія, Німеччина, Австро-Угорщина та Туреччина у боротьбі, що охопила всю землю, впали, а демократії Англії, Франції, Італії та Зєдинених Держав святкували свій тріюмф".

Довго істнував хибний погляд, доказує Л. Джордж, буцім-то підчас війни абсолютизм стоїть вище як народня влада, тому, що він може швидше перевести концентрацію всіх сил, завести залізну дисципліну і швидше рішати. Так було в добі наємних армій, а не тоді, коли армією став увесь нарід. „Тоді треба вже системи, яка користується великим досвідом як треба володіти масою, оживляти її, поривати, піддержувати в настрою. Великі автократи не виховали провідників для цієї найвищої мети, тому, що в мирній добі такі прикмети видавались їм саме небезпекою для автократії... Чи можливе, щоби демократія переможця у війні, зазнала невдачі у труднощах миру? Покищо Европа відповіла, що так, але остаточного рішення нема ще ніде, навіть в Італії. В Европі мусить нині демократія виявити своє мистецтво у трагічнім становищі, в яке попали нації по війні, а за яке в першій мірі є відповідальною саме автократія".

Труднощі виходу з того становища добачує Л. Джордж в ускладненні партійної системи, яке припинює розвязку кожної поважнійшої справи тим, що паралізує одноцільний процес волі, спрямований в однім напрямку і не дозволяє вибрати справді компетентних, відповідних людей.

Такі суперечности зясовані великим дипльоматом розяснюють подекуди успіхи диктатури. Одиниці, які в силі були загіпнотизувати маси своєю індивідуальністю — Ленін або Муссоліні — вели всю державу своєю волею, так само як колись царські самодержці або Вільгельм II., який не нехтував, для свого добра, зовнішними формами парляментаризму. Організм демократії знесилений тим, що великі справи, які вирішуються на арені парляментів можуть найти своєчасну та дошільну розвязку, коли один керманич держави в силі згуртувати довкола себе велику більшість, сильно зєдинену. Всі инші засоби демократичного правління є оманою демократії, а цей єдиний шлях повний засідок та прикрих несподіванок, тому, що великі стихійні катастрофи в роді всесвітньої війни розбивають наймогутнійші партії на слабі, роздвоєні групи та гуртки.

Німеччині вручили ноту.

Нарешті німецький мін. закорд. справ Штреземан одержав від союзних держав відповідь на ноту в справі ґарантійного пакту. Від 20. липня, дня вислання німецької ноти, минуло чимало часу, а проте реальна розвязка питань, не є покищо темою цієї ноти.

Французький уряд стверджує з вдоволенням, що Німеччина не домагається зміни версайського договору за ціну підписання собою ґарантійного пакту. Це саме торкається справи Надреніщини, яка є передбачена статтями останнього мирового договору.

У французькій ноті висловлено жаль, що Німеччина домагається сперішу деяких розяснень щодо свого становища в Лізі, заки до неї вступить. Такі бажання, як довго Німеччина до Ліги не ввійшла, не можуть мати характеру домагань. Німеччина може вступити до Ліги тільки на рівних правах з иншими державами. Тільки рівні права можуть стати підставою взаїмної забезпеки.

Щодо т. зв. договорів арбітражу між поодинокими народами, то такі договори мусять охоплювати всі спірні питання між даними народами, инакше лишуть надто багато можливости для воєнного конфлікту. Франція хоче, щоби всяку можливість сили при конфліктах двох держав виключити заздалегідь, і тому настоює на такій редакції ґарантійного пакту, щоби всякі однобічні інтерпретації: хто є нападаючим? — щезали. Вона вірить, що при добрій волі, при спільній виміні думок, можна випрацювати такий текст.

З огляду на те, що преса не подає ще оригінального тексту згаданої ноти, а тільки переповідає її, коментарі до цієї ноти є досить неясні. Французький уряд сам застерігається проти того, щоби робити висновки про його наміри на підставі мертвої букви дипльоматичної ноти і тому спільно з иншими союзними урядами вважає вказаним скликати хутко конференцію правних знавців з закорд. міністерств Франції, Англії, Німеччини та Бельгії. Тоді представники Німеччини зможуть точнійше познайомитись з правно-технічними по

ЕВГЕН ЯВОРОВСЬКИЙ.

Похід на Київ.

Один тиждень із офіціяльного дневника „Начальної Команди Галицької Армії".

З нагоди шостих роковин здобуття і заняття Києва українськими військами, головно Героїською Галицькою Армією, я позволю собі навести майже без змін уривки з „Дневника Начальної Команди Гал. Армії", що у мене під руками, уступи, що відносяться до походу на Київ. Чи ті уривки та чи взагалі цілий урядовий „Дневник Начальної Команди Гал. Армії" відповідає в деталях обєктивній правді, чи може події і факти, перебуті на фронті, дістались у дещо змодифікованій а то й перекрученій формі, це можна було би провірити, як би своє слово сказали свідки подій усіх частин, що про них пишеться у тому дневнику. На всякий випадок: на його основі можна написати хоча приблизно вірну історію рухів і боїв Гал. Армії, а крім того у тому дневнику є сила вихідних точок для зясування собі мінливих революційних настроїв українського наддніпрянського населення літом 1919 року й поглядів, пануючи: у висших військових колах Галицької Армії. І тому вартість цього дневника є просто неоцінена.

„26. VIII. 1919. р. 8-ма бриґада викинула сьогодні ворога з Василькова, куди ввійшов один полк і частини повстанців. Ворог держить лінію: Велика Бугаївка-Крушинка-Янковичі-Мархелівка-Глеваха-Будаївка-Боярка. Сила невідома.

Штаб Головного Отамана наказує II-ому корпусові як найблизшу мету захоплення Коростеня, в якій то цілі підчиняє ґрупу С. С. Начальній Команді. З II-ого корпусу і ґрупи С. С-ів творить Начальна Команда (ч. оп. 5053) армійську ґрупу полковника Вольфа, якої завданням захоплення вузла Коростеня, улекшення та забезпечення через те походу середної ґрупи на Київ, до чого рішилася Нач. Команда.

У тій ціли заряджено на завтра ось таку „ґрупіровку" (ч. оп. 5054).

III. корпус в районі Мотовилівка-Плісецьке-Васильків. Штаб у Хвастові.

Запоріжські ґрупи можливо двома дивізіями в районі Гребенки-Фастівця, одна в районі Білої Церкви. Білу Церкву — удержати за всяку ціну.

I-ий корпус по одній бриґаді Хвастів-Дідовщина та Брусилів.

Так уґруповані частини підчиняються ґенераловї Кравсові, вони творять **армійську ґрупу ґен. Кравса, якої мета захоплення Києва.**

9-ту бриґаду полишається у Бердичеві як армійський запас.

Запоріжська ґрупа (6-та дивізія) звела сьогодні горячий бій з наступаючим на Білу Церкву ворогом. Цивільне населення стануло по стороні большевиків. У вуличній боротьбі побідили частини 6-тої дивізії, підпомагані відділами от. Зеленого. Здобуто три панцирні поїзди.

27. VIII. **Ґрупа ґен. Кравса.** Штаб — Хвастів.

I-ий корпус осягнув сьогодні слідуючу ґрупіровку: штаб перейшов сьогодні до Хвастова, 5-та бриґада — Хвастів; 6-та бриґада — Дідівщина — Бульшка; 10-та Бриґада — Брусилів.

Запоріжська ґрупа має осягнути сьогодні двома дивізіями Гребенку-Хвастівець, одна дивізія у Білій Церкві. III-тий корпус: 8-ма бриґада в районі Мале Плісецьке — стація Васильків, 2-га бриґада — Васильків. Обі згадані бриґади творять ґрупу отамана Виметаля. 9-та бриґада у Бердичеві — армійський запас.

Боєвих подій на фронті ґрупи ґен. Кравса не було.

Ґрупа полк. Вольфа: Ґрупа С. С. у постійному боєвому контакті з ворогом; ворог був учора відкинений у районі Новгороду Волинського на Бараші. Ґрупа С. С. стоїть на лінії Курне-Т...тюрка-Гута Деканка.

14-тий полк 7-ої бриґади захопив містечко Коростишів, відкинув при кривавих ворожих втратах большевиків та захопив дещо добичі. **У Коростишеві прилучилися до полку повстанці Соколовського.**

Чернихів занято також частинами II-ого корпусу. Ґрупа висилає завтра 7-му бриґаду і половину 3-тої під командою полк. Бізанца на Коростень, друга половина 3-тої бриґади веде допомогу в акціях ґрупи С. С., 4-та бриґада остане у Житомирі.

Ґрупі ґен. Кравса видано загальні директиви для наступу на Київ (ч. оп. 5075): наступати з бравурою, ввести у ворога замішання. Частини повстанців підчинити собі. З політичних причин бажаним, щоби й наддніпрянські частини брали участь у захопленні міста. Уникати великого натовпу військ у самому місті, рішуче здусити всякі провокаційні, виказуючі охоту до погромів, елементи.

28. VIII. **Ґрупа полк. Вольфа:** Ґрупа С. С. у дуже важкому становищі супроти Поляків. Вчора підчас наступу ґрупи на Бараші заняли Поляки Новгород Волинський, захопили там наші обози і ремонтні комісії. Сьогодні займає ґрупа передніми відділами переходи на річці Теня, головні сили готуються до завтрішнього наступу. Штаб у Старому Майдані.

Війська ґрупи дуже перетомлені; ґрупа просить витягнення її у резерву.

Частини II-ого корпуса (ґрупа полк. Бізанца) зачали скорим ходом похід на північ. Ґрупа полк. Бізанца займає сьогодні чотирма куренями і двома батеріями район Турчинка; 3-та бриґада займає район Новопіль-Грушки, передні сторожі Горостки, 4-та бриґада остає у Житомирі.

Ґрупа ґен. Кравса:

На сьогодні заряджено ґрупіровку частин для завтрішнього загального наступу на Київ.

Ґрупуються:

I-ший корпус, gros кавалерійської бриґади: Михайлівка, 10-та бриґада: Мотижин-Копилів. Вона остається там як запас армійської ґрупи з

...нарадами союзних держав у справі загальної забезпеки. По цій підготовчій праці скличуть щойно конференцію міністрів закорд. справ згаданих держав.

По широкому світі.

Сіоністичний конгрес у Відні, який скінчиться в неділю, радив на останнім засіданні над вотум довір'я для політичної екзекутиви, яка його одержала більшістю голосів. Ліві партії стримались при голосуванні. Провід конгресу полишиться на майбутнє в Льондоні. Часть виконавчого комітету на дальше сидітиме в Палестині, а також перенесуть туди дирекцію національного фонду. Вайцман і Соколов залишуться на своїх становищах.

Новий комісар Палестини льорд Плюмер приїхав до Єрусалиму. У привітній промові промовчав політичні питання. Палата його на Оливній Горі була прибрана прапорами всіх держав, з виїмком держав переможених.

У справі воєнних довгів Франції англійський уряд подав французькому остаточну пропозицію сплатити свій довг у 62 річних ратах по 12 і пів міліона фунтів. Франц. мін. фінансів, Кайо, споділється, що в цій справі дійде до порозуміння.

На митову конференцію в Пекіні згодились вислати своїх делегатів, на пропозицію китайського уряду, Зєдинені Держави та Англія. Конференція почнеться 26. вересня.

У. С. Р. Р.

Поширення народньої освіти.

По плану центральних установ число народніх шкіл в 1925/6 шкільному році має бути збільшене з 16.600 до 29.200. Загальна сума коштів, що їх проєктується видати в 1925/6 р. на народню освіту, виносить 91,600.000 карб., проти 37,900.000 карб. минулого року.

Українські театри.

Крім істнуючих українських державних театрів у Києві, Полтаві, Харкові й Катеринославі, має бути заснований ще один український театр в Одесі, а в Харкові має бути заснований український оперний театр.

Київський Музей Революції.

В Києві засновано Музей Революції, в якому збираються документи і памятки революційних рухів на Україні, починаючи від XVII. століття і кінчаючи останньою революцією та дальшими фазами економічного і політичного розвитку країни.

На Україні бракує цукру.

Колись Україна годувала своїм цукром цілу Росію і ще вивозила багато за кордон, а тепер мусить сама його за кордоном купувати, а ціна цукру тепер два рази вища, як була перед революцією. За кордоном закуплено 11 міліонів пудів цукру, але доставка його з закордону спізнилася і по всій Україні відчувається гостра недостача цукру та підвисшення ціни на нього. Одночасно в радянських часописах можна часто здибати самохвальні дописи й замітки про незвичайні успіхи відбудови цукрової промисловости!

До Повітових Комітетів допомоги „Голодному селу“.

Деякі Повітові Комітети прислали досі тільки частинне звідомлення про розділ допомоги, призначеної нами в збіжжу чи в грошах для їхніх повітів.

Два рази пригадували ми окремими письмами необхідність доповнити згадані звідомлення. І все таки Краєвий Комітет не одержав всіх потрібних доповнень.

Тому ще раз отсею дорогою закликаємо Повітові Комітети: в Городку ягайл., Долині, Дрогобичі, Калуші, Коломиї, Перемишлі, Рудках, Самборі (з Старим Самбором), Станиславові, Стрию, Сяноці, Турці (з Боринею) виконати наше домагання найдальше до 15. вересня н. р.

Якщо до цього часу Краєвий Комітет не дістане з наведених місцевостей доповнень про розділ допомог, буде в примусовому положенні вислати туди свого делегата. Це, очевидно, наразило би Краєвий Комітет на зайві видатки. Тому Краєвий Комітет в цім випадку мусів би недбайливих подати до публичного відома.

Зазначуємо, що мусимо мати докладний спис: хто в даній місцевости і як високу дістав допомогу.

Потрібуємо цих даних до виготовлення докладного звідомлення про допомогову акцію в н. році.

Львів, 28. серпня 1925.

За Краєвий Комітет допомоги „Голодному селу“.

Д-р Д. Левицький. В. Целевич.

...чаєнням охорони тилів групи. 4-та бригада має перейти в Ясногородок, 5-та бригада з артилєрією 9-тої бригади до Скиток і Малої Кожухівки. Штаб корпуса лишається дальше у Хвастові.

III-тий корпус (група отам. Вимета) підтягає 8-му бригаду до Малої Кожухівки і до стації Васильків, а 2-гу бригаду в район Малої Бугаївки-Хутора. Штаб групи от. Вимета — стація Васильків.

Запоріжська група переходить по одній дивізії в район Велика Бугаївка — Велика Ольшанка — Тростинка. Одна дивізія полишається у Білій Церкві, висилає відділи в район Германів — Васильків. Штаб корпуса — Васильків. Завдання: охорона забезпека наступаючої групи від полудня і полудневого заходу.

Частини III-ого корпуса осягнули точно приказані райони. Відділи вийшли до Мархалівки. З бригад I-ого корпуса тільки 5-та бригада осягнула район Скиток — Мала Кожухівка. 6-та і 10-та бригада у поході. Від них не наспіли звідомлення.

Запоріжська група стоїть 7-ою дивізією у бою коло Великої Бугаївки, 8-ма дивізія у бою коло Ольшанки, 6-та дивізія одним полком у Білій Церкві, відділ на стації Сухоліси, решта в районі Васильова.

З огляду на далеко за своїми частинами залишені частини I-ого корпуса відложено загальний наступ на один день.

На загал підтягають сьогодні головні відділи свої задні частини вперед. Похід ізза злих доріг утруднений.

Сконстатовано, що прийдеться числитися зі сильнійшим ворожим спротивом. На лінії Крушинка-Глеваха густо обсаджені ворожі окопи, багато артилерії, є й тяжкі гармати.

Бригада, що машерувала з Брусилова у напрямі Ситник, стрінула коло 1000 большевиків, з котрими веде бій.

Як уже давнійше надіялося, осягнено сьогодні перший контакт з частинами Денікіна. На стацію Рокітно приїхав броневик армії Денікіна, який, здається, є передньою сторожею якоїсь сильної кольони. Частина Запоріжської групи, що стояла у Білій Церкві, хотіла навязати з ними переговори про продовження демаркаційної лінії. Командант броневика не пристав однак на ніякі переговори і зажадав старшинам Запоріжської групи, що Денікін не признає от. Петлюри, та що Гол. Отаман в очах Денікіна є тільки бандитом. Дальше зажадав Денікінець рішучої відповіди про залишення нами Білої Церкви та Хвастова у ціли дальшого походу на Київ, а як речинець відповіди назначив сьогодні 24-ту годину. Вислано зі штабу III-того Корпуса сотника Купчинка для ведення дальших переговорів. Запоріжській групі поручено оминати на всякий случай ворожих кроків проти денікінців. Від Штабу Гол. Отамана зажадано дальших інструкцій.

(Продовження буде.)

Димісія премєра Ґрабського?

Поголоски про недалеке уступлення премєра Грабського спонукали його до офіціяльної заяви, що всі ці поголоски не відповідають правді, та що він від часу, коли розпочав санацію фінансів не думав уступати й тепер про це не думає. Премєр Грабскі вважає, що його димісія саме в нинішній критичний господарський момент Польщі, могла б ще погіршити ситуацію і тому теж вказує на спекулянтські кола та ворожі Польщі заграничні чинники, як на джерело вісток про його димісію. — Не вважаючи на таку категоричну заяву, варшавські ґазети не вгавають у настирливому запевнюванні про швидку кризу польського кабінету, при чому як наслідника прем. Грабского називають військового мін. Сікорского.

Новий станиславівський воєвода.

Розпорядженням президента Войцеховского звільнено нинішнього станиславівського воєводу Юрисдовского з посади й іменовано воєводою дотеперішнього заст. воєв. Де-Льож.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Прем. Ґрабскі про фін положення.

Прем. Грабскі заявив журналістам, щокрізь зол. є з причини зірвання екон. взаємин із Німеччиною. Нема чого боятися за майбутнє золотого. Вересень може бути тяжкий, в жовтні буде лекше, а в падолисті і груднi вже й рівновага.

Німеччина й французька нота.

Німецький кабінет рішив прийняти устне офіціяльне запрошення франц. посла на конференцію фаховців, яка відбудеться у Льондоні. Німецьким делегатом буде міністр директор Гавс. Англійський делеґат, який виїхав до Женеви, отримав відклик, з порученням взяти участь у льондонських нарадах. Конференція почнеться в понеділок. На пропозицію скликання конференції міністрів заграничних справ Франції, Англії, Німеччини й Бельгії — Німеччина ще не відповіла. Одною із перешкод перевести таку конференцію у першій половині вересня є відпуск канцлера Лютра.

Щодо становища Німеччини до переданої їй франц. ноти, то бюро Вольфа зазначує погляд міродатних нім. кол, що Німеччина знайшовшись у Лізі Націй, мусить висунути як актуальну справу питання загального розброєння та справедливого приділення Німеччині мандату над деякими заморськими кольоніями. Німеччина не хоче нарушувати статута Ліґи Н.; вона домагалась вступу до Ліґи вже у Версалі, але тоді не допустили її. Німеччина хоче погодити свій вступ до Ліґи з Ліґою, але сподіється допомоги в цій справі з боку аліянтів. — Відповідь на французьку ноту буде оголошена в суботу.

Відкликання пос. Войкова?

„Жечпосполіта“ повідомляє, що рад. посол у Варшаві Войков буде відкликаний. В колах інтернаціонала невдоволені, що В. не вмів перешкодити розстрілови Гібнера.

Процес Мурашка відложений.

В Новгородку розпочався процес убивців Багінського і Вечоркевіча, поліціянта Мурашка. На розправі є присутній делегат м-ства справедливости, прокуратор окружного суду у Варшаві, Казимир Рудніцкі. Боронять Мурашка варшавські адвокати Недзєльскі і Шурлєй, заступником пошкодованої сторони є адв. Дурач. На внесення оборони обвинуваченого суд розправу відложив, тому що не явилися всі свідки.

Страшна повінь у Японії.

В Токіо наслідком хмаролому 40.000 домів залитих водою, в Иокагамі тисяча. Залізн. поїзд вискочив із шин з причини їх підмиття. Нема подробиць, бо телеграфи й телефони перервані.

Чесько-радянський конфлікт.

Чеський уряд відмовив голові III. Інтернаціоналу й петроградському диктаторові Зіновєєви видачу візи на віїзд до ЧСР. Зіновєв мав намір їхати до Карльсбаду. Радянське посольство у Празі отримало доручення інтервеніювати у Бенеша, при чому рад. уряд грозить репресіями на випадок дальшої відмови візи.

Напад на Болдуіна й англійські холодноконовнисть.

Підчас засідання англійської ради міністрів у кабінеті премієра Болдуіна, якийсь чоловік обкидав вікна кабінету камінням. Його арештували й передали судові, який потягне його до відповідальности лише за виступ проти спокою й порядку через вибиття шиб, без заторкання якихнебудь політичних моментів. Англ. преса не надає цій події жадного значіння.

Біржа.

Львів, 29. серпня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5·75 — 5·85, канад. дол. 5.50 — 6·55, ческі кор. 0·17·— — 0·17·50, леї 0·02·50 — 0·03·00, франц. франк 0·25·00 — ·25·25, швайц. фр. 1·02—1·03, анг. фунт 25·50—26·50.

Золото. 20 кор. 22· — 22·20, 20 франк 20·— —20·50; 20 марк. 25·00 —25·30; 10 руб. 27·50—27·80.

Срібло. Австр. кор. 0·45·00—0·46·00, 5 ав. кор. 2·35—2·40, фльорени 1·20—1·25, рубл. 1·94 —1·96 рубель дрібним сріблом 0·92 —0·95.

Пшениця краєва ех 1925 24·00 до 25·50, жито галицьке ех 1925 17·— до 17·50.

НОВИНКИ.

— **Сконфіскована** попереднє число за відозву Центрального Комітету Українсько-Нац. Дем. Обєднання в справі полонізації наших шкіл і за вступну статтю присвячену цій справі.

— **Політичні арешти.** Пишуть нам з Бережан: Дня 30. травня 1925 арештовано в Підгайцях Марію Кучківну під замітом злочину головної зради. Посуджено її в тім, що в р. 1919 не перешкодила в розстрілі польського шпіона в Підгайцях і що від 1919 по рік 1925, мешкаючи стало в Озерянах, переводила протидержавну роботу. По переведенню вступного слідства справу припинено і дня 17. серпня 1925 звільнено підсудиму з тюрми. Дня 3. серпня 1925 арештовано студента Івана Юркова і господаря Степана Маркевича з Литвинова і Степана Ласовського, агента Дністра з Підгаєць і споваджено до бережанських арештів під замітом поповнення злочину публичного насильства з § 65 зак. кар. в тім, що згадані громадяне на зборах в Литвинові пояснювали потребу асекурації в Дністрі. Дня 7. серпня 1925 звільнено всіх трьох з тюрми. У Серединках довжніх, рогатинського повіту, селяне Юрко Пйонткевич син Івана, Онуфрей Дутка і його син Іван в неділю дня 9. VIII. 1925 р. вибралися дзвонити на всенощне і на мурі дзвіниці завважили папір, на котрому по польськи взивано людей до соціяльної революції. На саме слово „революція“ перелякалися і віддішли домів, а один з них зголосив комісареві громади, що на церкві висить якийсь небезпечний папір. Дня 16. серпня 1925 поліція придержала всіх трьох громадян, а дня 19. 8. 1925 переведено їх до бережанської тюрми під замітом злочину головної зради. Тут просиділи до дня 24. 8. 1925 без переслухання, а щойно тоді проголошено їм ухвалу з вступним слідством за злочин головної зради і обвинуваченим арештом. Жалобу проти тої ухвали радна палата дня 25. 8. 1925 відкинула. Таким робом мирні громадяне пішли дзвонити і напитали собі біду. За... Томашевка... квестіонований часопис це „...“ з Варшави орган комуністичної молоді.

— *Салм.*

— **Дипльоми на вис. школах у Відні осягнули** в 1924/5 акад. році слідуючі члени Т-ва українських студентів „Січ“: в Агроном. Академії: 1) інж. Літинський Микола, 2) інж. Паламаш Гриць, 3) інж. Сеньків Іван; в Торговельній Академії: 1) Гнатів Тарас, 2) Гойдиш Роман, 3) Гузар Ярослав, 4) Дідух Микола, 5) Касіяненко Анна, 6) Лисович Казимир, 7) Мінська Олександер, 8) Ступницький Юрій, 9) Чи...

батий Дмитро, 10) Шкільник Іван: в університеті: (державознавство): 1) д-р Клодницький Володимир, (медицина): 1) 1) д-р Ганкінський Володимир, 2) д-р Кучковський Теофіль, 3) Літинський Михайло, (право): 1) д-р Бойко Василь, 2) д-р Котельний Володимир, (фільософія): 1) Мр. фармац. Вітошинська Дарія, 2) д-р Керничний Лука, 3) д-р Павлюк Ілля, 4) д-р Бойкович Андрій — разом усіх 23 студентів.

— **Коні до музеїв.** У найближчім часі, Львів ідучи за прикладом усіх великих столиць, матиме вже 10 мотоциклів, які робитимуть конкуренцію кінським візникам, з огляду на свою дешевість та швидкість.

— **Замах на склади амуніції** зроблено у Вильні. Жовнір, що стояв на варті стріляв до тих, що підходили до складів, але вони втікли. Військова влада веде слідство.

— **Велика пожежа у Луцьку.** Дня 19. н. м. на Спаса, вибухла пожежа в дільниці Луцька, званій Красним. Причиною пожежі діти, що бавились сірниками у стодолі, коли старші пішли до церкви. Пожежа перекинулась на сусідні будівлі і охопила простір кілька тисячів квадр. метрів. Згоріло 24 будинків, між ними 11 домів, багато худоби та безрог, збіжжа, господарського знаряддя та кілька крамниць.

— **Смерть австрійського маршала.** У Відні помер шеф ґенерального австрійського штабу Конрад Гецендорф. Причиною смерти мала бути гостра анемія. 5-ий том його споминів про світову війну, над яким працював до смерти, появиться при кінці жовтня.

— **Гумористичний цар Кирило й ґалицькі Кирилівці.** Комуністичний „Паризький Вестник", обговорюючи пляни російських монархістів, між иншим подає, що російський „цар" Кирило дістав з Америки 19.000 долярів і скликує в Европі зїзд своїх прихильників, на якому виступлять також представники „галицького народу"! Деякі російські еміґраційні часописи роблять припущення, що це з Америки появляться оті „представники Галичан", маючи мабуть на увазі д-ра Назарука...

— **Конференція бездротної телеґрафії.** З початком нового року уряд Зєдинених Держав скликує до Вашинґтону представників 42 держав у справі спільної конференції для радіотелеґрафії. Конференція має розглянути спільні засоби міжнародньої контролі над радіотелеґрафічною комунікацією.

— **Ґеніяльний хлопець.** Недавно тому появилась в річниках шведської академії наук праця з обсягу астрономії про т. зв. прибігунові зорі; визначається вона великою технікою обсервації й глибокою аналізою та бистроумними замітками з фізіольоґії. Автором цеї праці є молоденький 17-літний хлопчина Bengt Strömgen з Копенгаґи, ур. 1908 р. Це незвичайно здібний молодець, син директора астрономічної обсерваторії в Копенгаґі, вже в 10 році життя занімався з вищою математикою, в 12 році життя почав систематичні обсервації зір, яких вислідом є згадана висше наукова праця. Перші праці про рух комет та позиції зір помістив у фахових німецьких журналах, числячи 13 рік життя. Коли додамо, що попри ці астрономічні роботи, що вимагають великого накладу праці і то головно у нічній порі, цей хлопчина ходить ще до школи по яких шість годин щоденно, то подивляти треба і силу волі і здібности молодого Bengta, якого праці науковий світ приняв з великим признанням.

— **Молода старушка.** До клініки в Гольюоуей, в Англії, зголосилась 102-літна жінка з проханням добути їй цвях, яким себе зранила. Сама прийшла до шпиталю і вернулась до хати, де сама дбає за своє господарство. Лікарі були здивовані її здоровлям.

— **Срібні таємні хмари.** Ленінґрадська „Красная Ґазета" передає таку звістку: Останніми днями в обсерваторії у Пулкові можна було запримітити дивне космічне явище. На небі вирінули срібні хмари, яких у Росії ніколи раніше не знали. Ці хмари знимались у висоті 70.000 метрів, дарма, що нормальні хмари не висять вище як на 17.000 метр. Посуваючись з півночі кілька днів, вкінці щезли. Вчені не в силі розяснити цього таємного явища певною теорією, а ставлять гіпотезу, що це маси вулканічного пороху, які загнала хуртовина і які тільки нашим очам видаються срібними.

— **Ракета до місяця.** Англійський денник „Морнінґ Пост" поміщує довшу статтю про винахід проф. Готдарта, який зробив проєкт ракети нового типу, що може, по його думці, долетіти до місяця. Принціп винахідника не новий, тільки оріґінальне його виконання. У ракеті є кілька вибухових ядер, які загоряються один від одного, вводять себе в рух і піддержують його невпинно. Ракета зроблена з окремих частин, які відпадають постепенно, як кожне ядро використане вибухом. Проф. Готдарт гадає, що ракета вагою 8—10 тон буде вдоволяюча, щоби долетіти до місяця. Остання частина має розірватись в момент, коли зудариться з планетою і спалахне полумям, завдяки якому астрономи на землі зможуть переконатись, чи ракета долетіла до своєї мети. Винахідник зовсім не журиться тим, чи його винахід не пошкодить мешканцям місяця.

— **Насвітлювання** кремінною лямпою при Порадні Матерей, вул. Ходоровського ч. 15. (бічна вул. Вроновських к. Цитаделі), розпічнеться 1. вересня н. р. в год. 2 попол. і буде вестись щодня попол. крім неділь і гр.-кат. свят.

— **З нинішним числом „Діла"** розсилаємо чеки У. П. Т. Дуже критичний фінансовий стан Товариства приневолює нас звернутися з горячим закликом до українського загалу (приватних осіб і інституцій) поспішити з визначними грошевими датками на річ „Рідної Школи". Надіємося, що з надходячим „першим" жаден чек не лишиться невикористаний. Зайві чеки просимо передавати другим і заохотити до висилання жертви. — Супроти завзятого наступу на наше шкільництво мусить проявитися творча праця приватним шляхом, а на це треба гроша і ще раз гроша! — Два рази дає, хто зараз дає!
Секція „Рідна Школа" УПТ.

— **З футрами** новими і старими звертайтеся до одинокої української фірми П. Карпяк, Львів, вул. Куркова 11а. 289 4-8

Батьків молоді українських державних гімназій у Львові (зокрема I. кл.) прошу на довірочну нараду, що відбудеться в неділю 30. ц. м. о год. 5·30 в салі Лисенка.

І. Ліщинський.

Бібліоґрафія.

Д-р Михайло Лозинський: МОЄ СПІВРОБІТНИЦТВО З ПРЕЗИДЕНТОМ ПЕТРУШЕВИЧОМ. Львів 1925. Ст. 44

Д-р В. Щурат: ФРАНКІВ „ІВАН ВИШЕНСЬКИЙ". Львів 1925. Ст. 19.

Проф. І. Огієнко: ПОЧАТКИ ХРИСТІЯНСТВА СЕРЕД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. Варшава 1925. Накл. Вид. „Духовна Бесіда". Ст. 43.

ЗВІТ УПРАВИ ПРИВАТНОЇ ҐІМНАЗІЇ С. С. ВАСИЛІЯНОК у Львові за шкільні роки 1917—1925.

НИВА, місячник присвячений церк. і сусп. справам. Ч. 7—8. Зміст: Спільний ювилей. — Доля Унії, О. д-р Г. Костельник. — Кооперація духовенства, о. Ст. Гарасовський. — Моральне зло. о. д-р Г. Костельник. — Дещо про „добровиця Поч. монастиря", зібрав К. Л-вич. — „Обєктивні" інформації, К. — З місій. — Греко-католицькі парох. уряди, Л. — Вказівки для провідників Марійських Дружин, д-р И. Маркевич ЧСВВ. — Зі світа. — Всячина.

Олена Верґановська: ШЕВЧЕНКО СЕРЕД СУЧАСНИХ СОБІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ. Львів. Наклад ґімназії СС. Василіянок. Ст. 19.

Вступне слово перед Шевченківським ґімназійним концертом, виголошене ученицею VIII. кл. Скільки в нас виголошено промов на таких вечерницях! Можна би написати цілу студію про еволюцію культу Шевченка, якби мати рукописи таких промов, рік за роком. Ця маленька скромна брошурочка є дуже приємним документом нашої доби. Ще 10 літ тому мало який галицький професор був у силі виголосити таку святочну промову, такою чистою мовою і з таким почуттям стилю. Можна сквалити талант молодої людини, коли оцінювати його на підставі таких окрушок. Крім цього тема „Шевченко" належить у нас до найважших, саме тому, що кожний почуває себе на силах стрібувати при ній власного поетичного натхнення. 18-літня дівчина, що має поетичний талант, має надто важке завдання, коли хоче бути вірною завданій важкій літературній темі, ще й зробити враження святошною прозою. І саме тому незвичайно приємно вражає такий доказ таланту, не насилуваного претенсіональним патосом, ні позиктою гамою публіцистичної фразеольоґії. Чи вистачить сказати: що якби на брошурі сяло прізвище якогось поважного громадянина і професора, то ніхто не запримітив би ріжниці? — *М. Р.*

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич.
Чортків, Саля „Сокола":
30. VIII. „Маруся Богуславка"
До Театру потрібні тенори і сопрани.

Вписи і вступні іспити до кляс I—IV. приватних українських ґімназійних курсів в **Комарні** відбудуться в днях 31. 8. до 2. IX. вересня. — Старшина Кружка УПТ. в Комарні. 317 1—1

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.